

нології». – Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2012. – С. 86–93.

10. Мірчук І. Історія української культури / І. Мірчук. – Мюнхен – Львів, 1994. – 373 с.

11. Михаць Р. До питання музичного репертуару театру / Р. Михаць // Журнал «Театральна бесіда». – Дрогобич, 2013. – № 2(32). – С. 22–28.

12. Нариси з історії Дрогобича (від найдавніших часів до початку ХХІ століття) /

Науковий редактор Л. Тимошенко. – Дрогобич, 2009. – 319 с.

13. Пилипчук Р. Становлення українського професійного театру в Галичині (60-і рр. ХІХ ст.) / Ростислав Пилипчук // Просценіум. – 2004. – № 1-2(8 – 9). – С. 11–9.

14. Проскуряков В. Театр «Руська Бесіда» / В. Проскуряков, Ю. Ямаш // Театральна бесіда. – № 1. – Львів, 1991. – С. 4–22.

УДК 37.091.4:001.89

ГОЛОВНІ НАПРЯМИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Г. ВАЩЕНКА

Петренко Л.М., к. пед. н.,

доцент кафедри загальної педагогіки та андрагогіки

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

У статті досліджено науково-педагогічну діяльність видатного українського вченого, педагога Г. Ващенко. Виокремлено головні напрями його діяльності. Акцентовано на особливостях розвитку кожного напрямку. Досліджено, що проблематика української національної школи була провідною на всіх напрямках діяльності вченого. Висвітлено погляди Г. Ващенко щодо важливості ролі педагога у вихованні особистості. Підкреслено, що вагомим внеском науково-педагогічної діяльності вченого є розроблення основ української національної педагогіки.

Ключові слова: Г. Ващенко, науково-педагогічна діяльність, національна школа, ідейно-тематичні напрями, національна свідомість.

В статье исследовано научно-педагогическую деятельность выдающегося украинского ученого, педагога Г. Ващенко. Выделены главные направления его деятельности. Акцентировано внимание на особенностях развития каждого направления. Доказано, что проблематика украинской национальной школы была ведущей на всех направлениях деятельности ученого. Освещены взгляды Г. Ващенко относительно важности роли педагога в воспитании личности. Подчеркнуто, что весомым вкладом научно-педагогической деятельности ученого является разработка основ украинской национальной педагогики.

Ключевые слова: Г. Ващенко, научно-педагогическая деятельность, национальная школа, идейно-тематические направления, национальное сознание.

Petrenko L.M. MAIN DIRECTIONS OF G. VASCHENKO'S SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL ACTIVITY

This article is about the scientific and pedagogical activity of the outstanding Ukrainian scholar, teacher G. Vaschenko. The main directions of his activity are outlined. The emphasis is on the peculiarities of development of each direction. It was investigated that the problems of the Ukrainian national school were leading in all areas of activity of the scientist. The views of G. Vaschenko on the importance of the role of the teacher in the education of the personality are highlighted. It is emphasized that the significant contribution of scientific and pedagogical activity of a scientist is to develop the foundations of Ukrainian national pedagogy.

Key words: G. Vashchenko, scientific-pedagogical activity, national school, ideological and thematic directions, national consciousness.

Постановка проблеми. Масштабність реформування всіх сфер життя країни, складність, суперечливість, неоднозначність процесу оновлення стратегії розвитку суспільства вимагають зміни напрямку розвитку національної системи освіти в Україні. Ці зміни зумовлені потребою суспільства у необхідності переходу від процесу орієнтації на передачу і засвоєння досвіду, накопиченого людством, до створення умов для розвитку особистості та її успішної соціалізації.

Життєвий та творчий шлях Г. Ващенко проходив на зламі зміни соціальних систем, що вимагало значного напруження інтелектуальних сил країни, пошуку шляхів реформування існуючої системи освіти. Г. Ващенко активно включився у 1917 р. у процес реорганізації української школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років незалежності України опубліковано низку наукових праць, присвячених вивченню життєвого шляху та науково-педагогічної діяльності

видатного педагога. До них варто віднести праці А. Алексюка, А. Бойко, Г. Васяновича, О. Вишневського, О. Гентош, О. Логвиненко, А. Марушкевич, А. Погрібного. Незважаючи на такий представницький склад учених-дослідників, вважаємо за доцільне зупинитись у своєму дослідженні на виокремленні напрямів науково-педагогічної діяльності Г. Ващенко.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання роботи, яке полягає у дослідженні головних ідейно-тематичних напрямів педагогічної, наукової діяльності вченого, педагога.

Виклад основного матеріалу дослідження. Назвемо та охарактеризуємо основні напрями його науково-педагогічної праці та освітньої діяльності: літературна творчість; розбудова національної системи освіти і виховання; визначення ролі учителя в школі та в суспільстві; розбудова вищої педагогічної школи; громадсько-просвітницька діяльність тощо.

Дослідженням встановлено, що літературна творчість Г. Ващенко розпочинається ще в студентські роки. Про свої кроки на літературній ниві Г. Ващенко згадує в автобіографії: «Будучи студентом третього курсу, я під впливом книжки академіка Ольденбурга «Будда» написав поему «Сідхарта», а в скорому часі оповідання «Німія», яке було надруковано в 1907 р. в збірнику моїх творів «Пісня в кайданах» [2, с. 6]. Перебуваючи в засланні у Тихвині, Г. Ващенко публікує в Петербурзі в 1910 р. п'єсу «Сліпий». У першій п'єсі «Пісня в кайданах» автор не розкрив психологічних мотивацій вчинків головного героя, а вже в драмі «Сліпий» автор виводить образ цілеспрямованої особи, чесною, щирою, яка, втративши зір, ставши калікою, намагається знайти опору в житті. Людина через свідомість своєї волі мала бути впевненою у можливості бути творцем свого життя. Ідея виховання волі і характеру особистості, гуманного ставлення знайшла свій подальший розвиток у педагогічних поглядах Г. Ващенко. Через душі незрячих, німих письменник передає доброту, педагогічну ідею гуманного, демократичного ставлення до оточення, сердечний відгук на світовий біль. Отже, тема долі «пасинків природи» є однією з провідних у ранній творчості Г. Ващенко.

У 1912 р., повернувшись в Україну, він друкує в Києві збірку «До ґрунту», куди увійшла перша частина повісті «Сміх природи», а також оповідання «Самотній» та «Феєрія». Твори він друкує під своїм прізвищем та псевдонімом «Г. Васьківський». У третій збірці «До ґрунту» твори пов'язані провідною ідеєю – необхідністю повернен-

ня людини до своїх першоджерел, рідного ґрунту, який дає силу для духовного відродження людини, розкриває силу невичерпного джерела духовної криниці, духу народу. У повісті «Феєрія» автор підкреслює думку про важливість коренів, національного ґрунту у житті людини. Дослідження показали, що вже в ранніх літературних творах Г. Ващенко відстоював ідеї народної педагогіки. Слід зазначити, що у 1926 р. у журналі «Наше слово» була надрукована друга частина збірки «До ґрунту» і друга частина повісті «Сміх природи». Як письменник він був відомим у літературних колах того часу, критики схвально відгукувались на його твори.

Таким чином, літературні твори Г. Ващенко пронизані відданістю українській національній ідеї, народно-педагогічними традиціями українського народу, його психології, історії. Психологічні спостереження за розвитком особистості захоплюють молодого Г. Ващенко, і він надає перевагу не менш важливому напрямку в його житті – педагогічній діяльності. Отже, психологічні спостереження є точкою дотику між двома гранями творчої діяльності Г. Ващенко – літературної і педагогічної.

Педагогічна діяльність розпочалася відразу після закінчення Полтавської духовної семінарії у 1898 р., один рік він працював учителем народної школи у с. Блотниці Прилуцького повіту. Після закінчення Московської духовної академії у 1903 р. педагогічна діяльність стає важливим напрямом у його житті. Розпочинається вона в Полтавській єпархіальній жіночій школі, а потім (1904 р.) – у духовній школі в м. Кутаїсі. Революційні події 1905 р. він зустрів уже в Полтаві, продовживши педагогічну діяльність у комерційній та єпархіальній школах, а також учительській семінарії на Шведській Могилі. З 1906 р. він перебуває на засланні, працює вчителем у м. Тихвин.

Після повернення в Україну (1912) працює викладачем у духовній школі, загальноосвітній гімназії, комерційній школі спочатку у м. Тульчині, а згодом – Ромнах Полтавської губернії. Педагогічна діяльність супроводжувалася формуванням патріотичних, демократичних переконань, поглядів, за які він зазнавав переслідувань. Але це не ламає особистість Г. Ващенко, а загартовує, спрямовує на пошук нових педагогічних практик. Він вивчає педагогічні дослідження великого педагога К. Ушинського (українця за походженням), російського педагога П. Лесгафта та багатьох зарубіжних педагогів. Набувши досвіду особистої педагогічної діяльності, увібравши в себе надбання кращих

зарубіжних педагогів, Г. Ващенко після Лютневої революції 1917 р. віддається педагогічній роботі: питанням розбудови національної системи освіти й виховання він присвячує все своє життя. На цьому напрямі його діяльності особливою яскравістю позначаються події 1921–1923 рр., коли він переїхав із м. Полтави у містечко Білики Кобеляцького повіту, куди була переведена зі Шведської Могили учительська семінарія. Збагачений досвідом, загартований у протистоянні з денікінцями, «червоними», він віддається роботі у місцевій школі – Білицькому вищому початковому училищі та відродженню учительської семінарії. В автобіографії він зазначає: «Період з 1921 до кінця 1923 рр. був найактивнішим періодом у моєму житті. Я поставив завдання зробити з учительської школи в Біликах справжню українську педагогічну школу, що готувала б народних учителів-патріотів, міцно зв'язаних із селом, добре озброєних знаннями і педагогічною технікою» [2, с. 12]. Добрим помічником у його починаннях була дружина. Під її керівництвом «<...> студенти застосовували при навчанні грамоти методу Монтессорі» [2, с. 12]. Педагог згуртував навколо себе когорту творчих людей, одностудців. Вони вели новаторську для того часу навчальну і наукову роботу, що стосувалась експериментальної психології і педагогіки. На озброєнні педагогів були лекційний і лабораторний методи, проводились педагогічні дослідження вчителів.

Під керівництвом Г. Ващенка студенти обладнали педагогічний кабінет. Ними були виготовлені таблиці і діаграми, які ілюстрували розвиток дитини, глибоке вивчення систем освіти в різних схемах. Для проведення тестів за наявними на той час системами Біне та Россолімо студенти власноруч виготовляли необхідні картки та інші супроводжуючі матеріали. Це давало змогу урізноманітнити методику проведення лекцій із психології та педології, зробити їх більш доступними, зрозумілими.

Отже, можна впевнено констатувати, що педагогічний колектив під керівництвом Г. Ващенка впроваджував новітні методи, дослідження, схеми, методики у підготовці студентів і це давало хороший результат. Г. Ващенко зазначає: «Приємно було спостерігати, як ці селянські хлопці й дівчата, не пориваючи зв'язків із селом, робляться освіченими, інтелігентними людьми, як поширюється й поглиблюється їхній світогляд, як виникають нові й нові культурні інтереси. І цей ріст мав цілком природний, органічний характер <...> Але наука не творить цілості життя. Велику роль у ньому

має й мистецтво, а особливо в житті українського народу» [6, с. 131].

Г. Ващенко розумів, що «виховна ушляхетнююча сила мистецтва дуже велика», тому всіляко підтримував, згуртовував студентів у розгортанні мистецької роботи [6, с. 131]. У Білицькій школі під керівництвом видатного українського диригента І. Сидоренка працював хор, діяв драматичний гурток, студенти виступали перед населенням із рефератами, виставами. Саме в період роботи Г. Ващенка у Білицькій педагогічній семінарії та Білицькій школі педагог обґрунтовує думку про роль школи як культурного осередку на селі, яка знайшла своє відображення у праці «Школа як громадсько-культурний центр». Про визнання успіхів Г. Ващенка в організації роботи Білицької педагогічної школи свідчить запрошення у липні 1921 р. взяти участь у конференції наукових робітників у Харкові [6, с. 137]. Г. Ващенко зазначає, що з доповіддю про нові течії в педагогіці виступив «відомий педагог Музиченко», свої погляди виклав український педагог Я. Чепіга. З промовою «про творчу школу про виховання в учнів активності й ініціативи» виступив також Г. Ващенко [6, с. 139].

Практичний досвід роботи Г. Ващенка протягом двадцяти років у школах різних типів і напрямів збагатив його науковий, методичний потенціал, засвідчив визнання його успіхів в організації роботи Білицької педагогічної школи. Про це свідчать схвальні відгуки в пресі про експонати Білицької педагогічної школи, представлені у вересні 1923 р. у Харкові на педагогічній виставці педагогічних шкіл. «Найбільше зацікавили матеріали, що відбивали методику й наслідки психологічних і педагогічних досліджень», – твердить особисто Г. Ващенко у своїх «Спогадах» [6, с. 181].

В останній період свого життя, перебуваючи в еміграції, він використовує набутий педагогічний досвід, виступає не як вчений-теоретик, не як кабінетний вчений, а як науковець-практик, який своєю працею здобув неоціненний досвід і дбав про розбудову національної української системи освіти. Уявлення про його погляди на це питання дає нам його фундаментальна праця «Проект системи освіти в самостійній Україні», що вийшла друком у Мюнхені у 1957 р. Серед учених того періоду Г. Ващенко виділяється як палкий патріот України, твердо переконаний у появі незалежного, самостійної держави – України. Він звертається до українського народу із закликком до розбудови національної системи освіти: «<...> я подаю свій проект системи освіти, який має бути, так би мо-

вити, вихідною точкою в розбудові її і предметом дискусії» [4, с. 48].

Аналізуючи напрями діяльності Г. Ващенко, доходимо висновку, що педагогічна діяльність була одним із важливих напрямів його життя і присвячувалась проблематиці української національної школи. Він брав безпосередню участь у розбудові національної школи, мав велику надію на вільний розвиток національної освіти в Україні. Нерозривний зв'язок із вище висвітленим напрямом діяльності Г. Ващенко має питання визначення ролі педагога у навчально-виховному процесі зокрема та в розвитку суспільства загалом.

Це питання було важливим напрямом його діяльності в різні періоди життя і творчості. Його педагогічні праці містять роздуми, висновки й узагальнення про роль учителя у системі освіти. У «Спогадах» вчений розглядає важливу місію сільського вчителя, який не тільки дає знання учням, а й є взірцем як у школі, так і за її межами, виступає суспільно-активною особистістю, постійно працює над собою, глибоко знає психологію і фізіологію дитини. Г. Ващенко порушував злободенні і для нашого часу проблеми – виховання не сірих, безпринципних, обмежених обивателів, а виховання всебічно розвинених українців, із міцною волею, стійким характером, ініціативних, із творчими здібностями, зі свідомістю своєї гідності, повновартісних людей незалежної України.

Школа не досягає бажаної мети саме через те, що педагог не ставить її перед собою, а працює за застарілим шаблоном, незважаючи на індивідуальні властивості їх і вживаючи більше негативних, ніж позитивних засобів виховання. Тому й виходять зі школи люди, може, й зі знаннями, але без суцільної міцної вдачі, виходять обивателі, а не творці. Педагог щиро вболіває за виховання молодого покоління в майбутній, незалежній Україні. Він вважав: «Виховання суцільної особистості полягає в тому, щоб допомагати людині розкривати і розвивати властиві їй творчі здібності без усякого насильства над її природою. Виховання мусить бути органічним, а не механічним» [6, с. 169]. Саме від учителя залежить майбутнє української молоді.

Г. Ващенко зазначав: «Іноді педагога порівнюють зі скульптором, що бере брилу мармуру і з нього, відповідно до образу, створеного його фантазією, вирізьбляє високомистецьку статую. Це порівняння цілком відповідає авторитарній концепції виховання» [5, с. 346]. Таке порівняння не враховує психологічних особливостей, покликань. Тому педагог не може ігнорувати

психічні властивості дитини, насильно ламати особистість, оскільки навчання і виховання з примусу дають негативний результат.

Професор Г. Ващенко мав свою точку зору, відмінну від наявних на той час поглядів. Він вважав: «Дитина є дуже безпомічна істота і потребує керівництва з боку досвідчених людей» [5, с. 345]. Безперечно, успіх виховання забезпечує авторитет педагога, який базується не на його становищі, можливості застосування кар чи нагород, а на почутті поваги, любові до нього. Такий рівень взаємовідносин можливий тільки тоді, коли педагог бачить у дитині особистість, зважає на її психічні властивості, «розуміє його прагнення та інтереси, не ламає його волі, а тактовно й мудро спрямовує її на вірний шлях...» Виховник діє на свідомість і на волю вихованця, але так, щоб той сприйняв його науку і поради як щось своє, згідне з його волею, бажане для нього. Разом із тим виховник всіма засобами стимулює власну ініціативу вихованця, його творчі поривання» [5, с. 347].

Знання психіки дитини допомагає створити доброзичливу атмосферу для виховання повноцінної особистості. «Таке виховання підносить працю педагога на рівень найвищого мистецтва, що значно перевищує такі мистецтва, як скульптура, архітектура, навіть поезія. Мистець має справу з мертвим матеріалом, або зі словом, а педагог – із живою людиною, що має, як дар Божий, свободу волі» [5, с. 348]. Таким чином, Г. Ващенко розумів, що такий рівень виховання вимагав, від педагога наполегливої, глибокої праці над собою, ґрунтовних знань. У першу чергу, він має бути хорошим психологом, добре розбиратися в індивідуальних властивостях дитини, його природних нахилах, здібностях.

Важливим подальшим напрямом наукової діяльності Г. Ващенко є його робота у вищих навчальних закладах, яку він проводив у різні періоди свого життя. Розпочалася вона в жовтні 1917 р. в Полтавському педагогічному інституті, де він викладав педагогіку, психологію та логіку. У 1918 р. став доцентом Українського народного університету в Полтаві. Його робота у вищій школі відновилася в кінці 1923 р., коли завідувачий відділом професійної освіти М. Фарбер призначив Г. Ващенко на посаду керівника педагогічної комісії при ІНО в м. Полтаві. З 1924 р. він стає штатним викладачем ІНО, завідувачем новоствореного педагогічного кабінету, вів активну дослідницьку та організаційно-методичну роботу. У 1925 р. Г. Ващенко, за наказом Наркома Освіти СРСР, отримує звання професора Інституту Народної Освіти. Одночасно він

напружено працює над монографією «Загальні методи навчання» і видає її у Харкові у 1929 р. У 1931 р. кафедри педагогіки і педології були об'єднані і керівником призначено професора Г. Ващенка. Але вже у 1933 р. наукова діяльність професора була піддана гострій критиці, його підручник «Загальні методи навчання» заборонено, вилучено з користування, а в січні 1934 р. професора Г. Ващенка як «ворога народу» було звільнено з роботи. Він, не чекаючи подальшої розправи, негайно виїздить із Полтави і лише через два роки йому вдається влаштуватись у Сталінграді, де він з 1936 до 1940 рр. працює у Сталінградському педагогічному інституті на посаді професора і керівника кафедри педагогіки, займається науковою роботою, друкується у відомих часописах.

Через сім років, у 1940 р. він знову повернувся до Полтави і обійняв посаду штатного професора інституту, а згодом став завідувачем кафедри педагогіки, у 1941 р. керує аспірантською групою при Полтавському педагогічному інституті. Події Другої світової війни перервали мирні плани українського народу. У 1943 р. Г. Ващенко разом із родиною емігрує до Німеччини (в американську зону), поселяється згодом у Мюнхені. З 1945 р. Г. Ващенко працює професором Українського вільного університету (УВУ). У 1959 р. його було обрано ректором Української богословської академії. У цей період свого життя він доповнив працю з дидактики «Загальні методи навчання» і видав в чотирьох частинах. До неї увійшли такі роботи, як «Система навчання», «Організаційні форми навчання» тощо. Враховуючи написані ним в еміграції численні праці з теорії національного виховання української молоді, ми погоджуємося з думкою доктора педагогічних наук, професора А. Бойко про те, що ним, по суті, «створено новий, самобутній і оригінальний курс педагогіки» [1, с. 24].

Аналізуючи біографічні матеріали Г. Ващенка, його спогади та активну науково-педагогічну діяльність, робимо висновок, що Г. Ващенко, використовуючи багаторічний педагогічний досвід, можливості, які відкрилися після Лютневої революції 1917 р. для розбудови національної системи освіти, всі свої сили, знання, організаторські здібності спрямував на творення системи вищої освіти, вів активну наукову діяльність, йому надано звання професора, згодом у роки еміграції обрано ректором Богословської академії. Його науковій праці заслуговують на найвищу оцінку і започатковують українську національну педагогіку.

Важливе місце в житті Г. Ващенка займала громадсько-просвітницька діяльність. Після Лютневої революції 1917 р. Г. Ващенко перебуває у вирі подій: його делегують мешканці міста Ромни до Полтави на церковний Собор, який мав розв'язати питання про майбутнє української церкви. Після повернення з Собору він дізнається від директора комерційної школи В. Олександрів про те, що в Києві організуються інструкторські курси з метою українізації школи в Україні, що на ці курси земська управа вирішила його делегувати [6, с. 306]. Після двотижневого перебування на курсах у м. Києві Г. Ващенко виступав перед учителями м. Прилуки, Ромни, Лохвиці, Хорола як лектор з української мови, літератури і психології. Одразу ж після проведення курсів перепідготовки вчителів Г. Ващенка було обрано делегатом Другого Всеукраїнського учительського з'їзду, який відбувся у м. Києві 10–12 серпня 1917 р.

У 1919 р. очолює відділ українського шкільництва при Спільці споживчих товариств Полтавщини. Працюючи викладачем вищої школи, Г. Ващенко вів активну громадську роботу. Так, у серпні 1925 р. він брав участь у семінарії-курсах, які проводились педагогічним відділом Укрофосу для лекторів педагогічних дисциплін у педвузах, які діяли в Києві. Неодноразово виступав із доповідями на конференції працівників соціального виховання, брав участь у нараді ректорів та директорів вищих навчальних закладів у Києві, яка проходила з 31 березня по 3 квітня 1941 р. Перебуваючи в еміграції, Г. Ващенко плідно працював із молоддю, став наставником Спільки української молоді. Його було обрано її першим почесним членом.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідженням встановлено, що науково-педагогічна діяльність Г. Ващенка здійснювалася за такими напрямками: літературна творчість; педагогічна діяльність; висвітлення ролі педагога у вихованні особистості; розбудова вищої школи; громадсько-просвітницька робота тощо. Отже, підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що аналіз педагогічної, наукової, літературної та громадсько-просвітницької діяльності видатного українського вченого утверджує думку про те, що її результатом було започаткування української національної педагогіки. Проведене дослідження не висчерпує всіх аспектів педагогічної діяльності Г. Ващенка й потребує цілісного, системного розгляду та аналізу його педагогічної спадщини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойко А. Служба Богові й Батьківщині : (Г. Ващенко: альтернатива поглядів і оцінок) : наук.-метод. посіб. / А. Бойко – К. : ІЗМН, 2001. – 427 с.
2. Ващенко Г. Моя автобіографія / Г. Ващенко // Освіта. – 1996. – 25 грудня. – С. 6.
3. Ващенко Г. До історії національних рухів у Полтаві і на Полтавщині / Г. Ващенко // Визвольний шлях. – 1955. – Ч. 2. – С. 29–39.

4. Ващенко Г. Проект системи освіти в самостійній Україні / Г. Ващенко. – Мюнхен : Накладом Центрального комітету СУМ, 1957. – 48 с.
5. Ващенко Г. Свобода людини як філософічно-педагогічна і політична проблема / Г. Ващенко // Твори. Том 4. Праці з педагогіки та психології. – К.: «Школяр» – «Фада» ЛТД, 2000. – С. 326–361.
6. Ващенко Г. Твори – [Т. 6] : Спогади. Статті / Г. Ващенко. – К : Всеукраїнське педагогічне товариство ім. Григорія Ващенка, 2006. – 443 с.

УДК 37.091.4Сухомлинський:[930.2:37(045)«2010/2016»]-047.44

**КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙ ПРО ТВОРЧІСТЬ
В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ФАХОВИХ ВИДАННЯХ**

Страйгородська Л.І., к. і. н.,
заступник директора

*Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені Василя Сухомлинського*

На основі матеріалів наукових фахових видань Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України за період 2010–2016 рр. висвітлено основні тематичні напрями та динаміку відображення досліджень творчості В.О. Сухомлинського. Виявлено інформацію щодо подальших перспектив наукових досліджень педагогічного доробку видатного українського вченого.

Ключові слова: публікації, В.О. Сухомлинський, педагогіка, наукові фахові видання, наукові установи, освітні заклади.

На основе материалов научных профессиональных изданий Института педагогики Национальной академии педагогических наук Украины за период 2010–2016 гг. освещены тематические направления и динамика отображения исследований творчества В.А. Сухомлинского. Выявлена информация относительно дальнейших перспектив научных исследований педагогического наследия украинского ученого.

Ключевые слова: публикации, В.А. Сухомлинский, педагогика, научные профессиональные издания, научные и образовательные учреждения.

**Straihorodska L.I. CONTENT ANALYSIS OF PUBLICATIONS ABOUT V.O. SUKHOMLYNSKYI'S
ACTIVITY PUBLISHED IN PROFESSIONAL EDITIONS**

Having analysed the content of the scientific professional editions published at the Institute of Pedagogy under the National Academy of Educational Sciences of Ukraine during 2010–2016, the author of the study shows the main topics and V.O. Sukhomlynskyi's activity study evolution presented in these editions. The author reveals the information about further prospects concerning research studies of the Ukrainian scientist's pedagogical oeuvre.

Key words: publications, V.O. Sukhomlynskyi, pedagogy, scientific professional editions, research institutions, educational establishments.

Постановка проблеми. Динаміка сучасного життя та глобалізаційні суспільні процеси потребують формування творчої особистості, яка критично мислить, готова до змін та здатна постійно вдосконалювати професійні навички. Процес її становлення можливий лише за умови особистісно-орієнтованого підходу в освітньому процесі. Актуальною нині залишається творча спадщина В.О. Сухомлинського як одного із засновників гуманістичної освіти в національному та світовому вимірах, що постій-

но постає предметом аналізу дослідників на сучасному етапі розвитку педагогічної практики. Крім того, педагогічна діяльність українського вченого є універсальною, оскільки перманентно надає їй подальших перспектив дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Неодноразово до бібліометричного, наукометричного та інфометричного аналізу на основі матеріалів загальнодержавної реферативної бази даних «Україніка наукова» зверталися фахівці Державної